

Bijstandsgerechtigden in Nissewaard

'WERKENDE ARMEN, ZONDER RECHTEN EN VOGELVRIJ'

De gemeente Nissewaard neemt het niet zo nauw met de rechten van bijstandsgerechtigden. Ze worden van de ene naar de andere werkervaringsplaats gestuurd. Zonder perspectief op duurzaam werk, en zonder loon. 'Het is een verdienmodel over de ruggen van bijstandsgerechtigden.'

TEKST PIEN HEUTS
BEELD MARIJN VAN DER WAA

Als ze eenmaal beginnen te vertellen, rolt het ene na het andere voorbeeld over tafel. Voorbeelden van werken zonder loon, oneigenlijk gebruik van de tegenprestatie, strafmaatregelen, intimidatie, onheuse bejegening, wantrouwen, gebrek aan perspectief. 'Ze' zijn Jan, Mariska en Wilbert. Via de gemeente Nissewaard krijgen ze een bijstandsuitkering. Ze zijn tussen de 45 en 60 jaar. Hoewel ze vier keer per week moeten solliciteren heeft dat niets opgeleverd. Hun namen zijn gefingeerd. Uit angst: op weer een 'maatregel' zitten ze niet te wachten.

REGULIERE PLEKKEN

Zo'n vijf jaar geleden kwam Mariska na een scheiding in de bijstand terecht. Sindsdien heeft ze in het kader van de tegen-

prestatie via zes werkervaringstrajecten gewerkt. Met behoud van uitkering. Niet alleen bij het leerwerkbedrijf Voorne-Putten Werkt maar vooral ook op reguliere werkplekken: administratief, facilitair. Verdringing dus. 'Ik wil graag werken en zinnig bezig zijn', zegt ze. 'Maar het moet wel te combineren zijn met de zorg voor m'n kind en ergens toe leiden.' Ze weigerde 'gratis' aan het werk te gaan bij een koekjesfabriek, vanwege de avonddiensten. 'Ik kon geen op-pas betalen.' Voor straf werd ze een maand 300 euro gekort op haar uitkering. 'Als je nog geen schulden hebt, krijg je ze zo wel', zegt ze. Op dit moment is Mariska even uit de baantjescarousel en als vrijwilliger actief. 'Tot ik weer word weggeplukt door de gemeente. De gemeente verdient

geld door bijstandsgerechtigden gratis te werk te stellen.'

MODERNE SLAVERNIJ

De Participatiewet heeft als doel uitkeringsgerechtigden te laten uitstromen naar betaald werk. De gemeente ondersteunt daarbij, biedt maatwerk en stelt een plan van aanpak op. De gemeente Nissewaard, waar Spijkenisse als grootste gemeente ondervalt, ziet dat anders. Alfred Blokhuisen, 'betrokken burger en FNV-lid' en sinds dertien jaar werkzaam voor de Voedselbank, heeft er bijna een dagtaak aan alle misstanden op het gebied van de Participatie-

wet in Spijkenisse aan de kaak te stellen. 'De leerwerktrajecten zijn zogenaamd bedoeld om arbeidsritme op te doen en de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Maar er wordt helemaal niet gekeken naar de mogelijkheden van mensen. Deze vorm van werken zonder loon en verdringing van regulier werk, leidt tot moderne slavernij. Mensen komen geen stap verder, ze zitten in de tang van de gemeente.'

VINGERSCAN

Blokhuisen wijst op het beruchte trajectplan dat bijstandsgerechtigden onder dreiging van een korting moeten tekenen. 'Er staan zo'n twintig strafmaatregelen in zoals dat je in de eerste maand van de tegenprestatie geen verlof mag opnemen. Ook moet je 's avonds en in het weekend beschikbaar zijn. Te laat komen kan een strafkorting opleveren en bij ziekmelding volgt een huisbezoek. En hoe je bezwaar kunt maken tegen het

trajectplan is uiterst onduidelijk.' Volgens Blokhuisen, oud-gemeenteraadslid en oud-statenlid voor GroenLinks neemt de gemeente het juridisch gezien sowieso niet zo nauw. Hij zorgde ervoor dat de onrechtmatig gebruikte vingerscan, waarmee bijstandsgerechtigden vier jaar lang bij leerwerkbedrijf Voorne-Putten Werkt (VPW) moesten 'inklokken', voorlopig werd afgeschaft. De gemeente overtrad hiermee de wet, heeft staatssecretaris Van Ark inmiddels toegegeven. De Autoriteit Persoonsgegevens onderzoekt de zaak nog.

ZÓ VERNEDEREND

Jan werkte bij een architectenbureau tot hij in 2011 na ontslag in de bijstand terecht kwam. Hij werd aan het werk gezet bij de toenmalige sociale werkvoorziening Welplaat (nu onderdeel van VPW) waar hij onder andere dopjes op orchideeënbusjes moest doen. Onbetaald. In 2015 zag hij, met de invoering van de

'Elke dag ging ik met lood in mijn schoenen naar het werk'

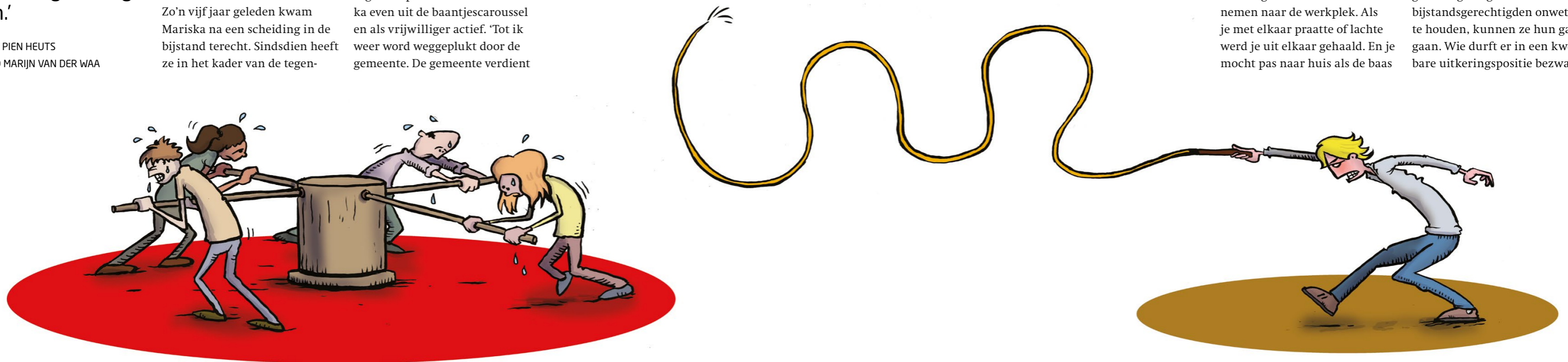
Participatiewet, het bijstandsregime repressiever worden. 'Ik moest een trajectplan tekenen op straffe van een maatregel en instemmen met de vingerscan. Dat laatste heb ik geweigerd. Het is strijd met de wet om biometrische gegevens van mensen te gebruiken, te delen en op te slaan.'

Je werd als een kleuter behandeld, vertelt hij. 'Eigen werkschoenen en handschoenen kregen we niet; dat is in strijd met de Arbowet. Ik vind het vies om andermans spullen te dragen, dus heb ik ze maar zelf gekocht. Een kluisje kregen wij als bijstandsgerechtigden ook niet, vaste krachten wel. Terwijl we ook geen tas mochten meenemen naar de werkplek. Als je met elkaar praatte of lachte werd je uit elkaar gehaald. En je mocht pas naar huis als de baas

dat zei. Het was zó vernederend. Elke dag ging ik met lood in mijn schoenen naar het werk.' Jan is nu als vrijwilliger actief. Maar het is de vraag hoe lang nog. 'Alle vrijwilligers met een uitkering vrezden het moment dat er weer een nieuw trajectplan in de bus valt.'

DWANGARBEID

FNV-bestuurder Félix Alejandro Pérez sprak afgelopen oktober samen met Alfred Blokhuisen in bij de commissie sociaal domein, waar raadsleden en wethouders van Nissewaard aanwezig waren. 'De Participatiewet wordt met voeten getreden', zegt Alejandro Pérez. 'Mensen krijgen geen onderbouwde plan van aanpak, maar slechts een trajectplan met alleen maar plichten en strafmaatregelen. Bovendien is er sprake van verdringing van reguliere arbeid. De gemeente Nissewaard heeft van de Participatiewet een verdienmodel over de ruggen van bijstandsgerechtigden gemaakt. En door bijstandsgerechtigden onwetend te houden, kunnen ze hun gang gaan. Wie durft er in een kwetsbare uitkeringspositie bezwaar

te maken of zelfs naar de rechter te stappen? Belangrijk is dat mensen hun rechten kennen en er een tegenmacht ontstaat.' (zie kader)

'Ze worden rondgepompt zonder enig perspectief op een echte baan met salaris'

Volgens Alejandro Pérez komt er wel steeds meer jurisprudentie. Ook heeft de FNV een klacht ingediend bij de International Labour Organisation over de Participatiewet omdat die tot dwangarbeid kan leiden. 'Gemeenten kunnen de bijstandsuitkering volledig intrekken als bijstandsgerechtigden niet meewerken. Dus is er feitelijk sprake van dwangarbeid.'

GEESTDODEND WERK

Wilbert, eerder onder ander werkzaam in de financiële wereld, is mondig en niet bang uitgevallen. Dat maakt dat hij, sinds hij in 2014 in de bijstand belandde, de dans redelijk heeft kunnen ontspringen. 'Ik heb geweigerd om geestdodend werk te doen bij het leerwerkbedrijf als tegenprestatie. En het trajectplan heb ik de laatste keer niet ondertekend, omdat het geen maatwerk was. Er werd gedreigd met een korting op mijn uitkering, maar die maatregel is niet uitgevoerd. Wel heb ik gratis bij andere bedrijven gewerkt. Op het moment dat ik na een half jaar een contract zou moeten krijgen, werd ik er natuurlijk uitgegooid', zegt hij cynisch. 'De gemeente stuurde weer een

nieuwe gratis kracht.' Sinds een tijdje voelt Wilbert zich als een vis in het water bij het vrijwilligerswerk dat hij doet, maar ook hij vreest het moment dat de gemeente met een nieuw trajectplan komt.

WEGGEPLUKT

De drie bijstandsgerechtigden die aan dit verhaal meewerkten, zouden het liefst een echte baan vinden. Tot die tijd vinden ze het zinnig en nuttig om vrijwilligerswerk te doen. Maar de kans dat ze binnenkort weer elders te werk worden gesteld, hangt als een zwaard van Damocles boven hun hoofd.

Blokhuizen van de voedselbank: 'Vrijwilligers die hier prima functioneren, zelfs certificaten voor bijvoorbeeld de heftruck hebben gehaald, kunnen zomaar worden weggeplukt. En als dat voor een mooie baan is, prima. Maar ze moeten schoffelen, in de fietsenstalling aan het werk of weer naar het leerwerkbedrijf. En dan raken ze ook nog hun vrijwilligersvergoeding kwijt, toch zo'n 125 euro in de maand.' Het maakt hem woedend. 'Ze worden rondgepompt, zonder enig perspectief op een echte baan met salaris. Het zijn werkende armen, zonder rechten en vogelvrij.'

Verantwoordelijk wethouder Igor Bal (VVD) weigerde de vragen van FNV Magazine over de bejegening van bijstandsgerechtigden in zijn gemeente te beantwoorden.

Ken je rechten en plichten

FNV Uitkeringsgerechtigden heeft alle feiten, rechten en plichten rondom de Participatiewet en werken zonder loon op een rijtje gezet.

Zie: www.fnv.nl/rechtenkaart

Enkele rechten:

- Je hebt recht op een schriftelijk plan van aanpak waartegen je binnen zes weken bezwaar kunt maken, eventueel gevolgd door beroep en een gang naar de rechter.
- In dat plan moeten concrete doelen staan, rekening houdend met je persoonlijke omstandigheden.
- Het plan moet binnen zes maanden worden geëvalueerd.
- Het werk in een re-integratietraject moet altijd extra en aanvullend op gewoon werk zijn. Van verdringing mag dus geen sprake zijn.
- Het aangeboden plan mag je niet weigeren, op straffe van het intrekken van de uitkering.

